UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

1 päivänä maaliskuuta 2012*

Direktiivi 96/9/EY — Tietokantojen oikeudellinen suoja — Tekijänoikeus — Jalkapallosarjojen ottelujärjestykset

Asiassa C-604/10,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Yhdistynyt kuningaskunta) on esittänyt 10.12.2010 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 21.12.2010, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Football Dataco Ltd,

Football Association Premier League Ltd,

Football League Ltd,

Scottish Premier League Ltd,

Scottish Football League ja

PA Sport UK Ltd

vastaan

Yahoo! UK Ltd,

Stan James (Abingdon) Ltd,

Stan James plc ja

Enetpulse ApS,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts (esittelevä tuomari) sekä tuomarit J. Malenovský, E. Juhász, G. Arestis ja D. Šváby,

julkisasiamies: P. Mengozzi,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 27.10.2011 pidetyssä istunnossa esitetyn,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Football Dataco Ltd, Football Association Premier League Ltd, Football League Ltd, Scottish Premier League Ltd, Scottish Football League ja PA Sport UK Ltd, edustajinaan J. Mellor, QC, barrister S. Levine, barrister L. Lane ja barrister R. Hoy,

— Yahoo! UK Ltd, Stan James (Abingdon) Ltd, Stan James plc ja Enetpulse ApS, edustajinaan D. Alexander, QC, barrister R. Meade, QC, barrister P. Roberts ja barrister P. Nagpal,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään L. Seeboruth, avustajanaan barrister S. Malynicz,

— Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan avvocato dello Stato S. Fiorentino,

— Maltan hallitus, asiamiehinään A. Buhagiar ja G. Kimberley,

— Portugalin hallitus, asiamiehinään A. P. Barros, L. Inez Fernandes ja P. Mateus Calado,

— Suomen hallitus, asiamiehenään J. Heliskoski,

— Euroopan komissio, asiamiehinään J. Samnadda ja T. van Rijn,

kuultuaan julkisasiamiehen 15.12.2011 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tietokantojen oikeudellisesta suojasta 11.3.1996 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 96/9/EY (EYVL L 77, s. 20) tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Football Dataco Ltd, Football Association Premier League Ltd, Football League Ltd, Scottish Premier League Ltd, Scottish Football League ja PA Sport UK Ltd (jäljempänä yhdessä Football Dataco ym.) sekä Yahoo! UK Ltd, Stan James (Abingdon) Ltd, Stan James plc ja Enetpulse ApS (jäljempänä yhdessä Yahoo ym.) ja jossa on kyse ensimmäiseksi mainituilla väitetysti olevista immateriaalioikeuksista Englannin ja Skotlannin jalkapallosarjojen ottelujärjestyksiin.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Kansainvälinen oikeus

3 Marrakeshissa 15.4.1994 allekirjoitetun Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen liitteessä 1 C olevan teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehdyn sopimuksen, joka hyväksyttiin Uruguayn kierroksen monenvälisissä kauppaneuvotteluissa (1986–1994) laadittujen sopimusten tekemisestä Euroopan yhteisön puolesta yhteisön toimivaltaan kuuluvissa asioissa 22.12.1994 tehdyllä neuvoston päätöksellä 94/800/EY (EYVL L 336, s. 1), tekijänoikeutta ja lähioikeuksia koskevassa luvussa olevassa 10 artiklan 2 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Tietoa tai muuta aineistoa sisältäviä kokoelmia, jotka sisältönsä valinnan ja järjestelyn perusteella ovat henkisen luomistyön tuotteita, tulee suojata sellaisinaan riippumatta siitä, ovatko ne koneellisesti luettavassa tai muussa muodossa. Tällainen suoja, joka ei ulotu itse tietoon tai aineistoon, ei vaikuta millään tavoin siihen tekijän oikeuteen, joka kohdistuu tietoon tai aineistoon itsessään.”

4 Maailman henkisen omaisuuden järjestön (WIPO) tekijänoikeussopimuksen, joka tehtiin Genevessä 20.12.1996, 5 artiklassa, jonka kohteena ovat ”Tietojen kokoelmat (tietokannat)”, määrätään seuraavaa:

”Missä tahansa muodossa olevia tietojen tai muun aineiston kokoelmia, jotka aineiston valinnan tai järjestämisen perusteella muodostavat henkisen luomuksen, suojataan sellaisenaan. Tämä suoja ei ulotu itse tietoon tai aineistoon eikä rajoita kokoelman sisältämään tietoon tai aineistoon kohdistuvia tekijänoikeuksia.”

Unionin oikeus

5 Direktiivin 96/9 johdanto-osan 1–4, 9, 10, 12, 15, 16, 18, 26, 27, 39 ja 60 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(1) kaikkien jäsenvaltioiden voimassa olevassa lainsäädännössä ei tällä hetkellä riittävästi suojata tietokantoja; sielläkin, missä suojaa annetaan, sen edellytykset on määritelty eri tavoin,

(2) tällaiset tietokantojen oikeudellista suojaa koskevat erot jäsenvaltioiden lainsäädännössä vaikuttavat välittömästi ja kielteisesti yhteismarkkinoiden toteuttamiseen ja toimintaan tietokantojen osalta ja erityisesti luonnollisten henkilöiden sekä oikeushenkilöiden vapauteen tarjota tietokantoihin liittyviä tavaroita ja palveluja onlinepalveluna yhdenmukaisen oikeudellisen järjestelmän mukaisesti koko yhteisön alueella; on olemassa vaara, että kyseiset erot voivat kasvaa, kun jäsenvaltiot antavat uutta, tätä yhä kansainvälisemmäksi muuttuvaa alaa koskevaa lainsäädäntöä,

(3) olemassa olevat erot, joilla on yhteismarkkinoiden toteuttamista ja toimintaa vääristävä vaikutus, on poistettava ja uusien erojen syntyminen estettävä, kun taas eroja, jotka eivät merkittävästi haittaa yhteismarkkinoiden toteuttamista ja toimintaa tai tietopalvelumarkkinoiden kehittämistä yhteisössä, ei tarvitse poistaa tai estää syntymästä,

(4) tietokantojen tekijänoikeudellinen suoja on jo olemassa eri muodoissa jäsenvaltioiden lainsäädännössä tai oikeuskäytännössä; tällaiset henkiseen omaisuuteen kuuluvat oikeudet, joita ei ole yhdenmukaistettu, voivat muodostaa esteitä tavaroiden ja palvelujen vapaalle liikkuvuudelle yhteisön alueella niin kauan kuin suojan soveltamisessa ja edellytyksissä on olemassa eroja jäsenvaltioiden lainsäädännössä,

– –

(9) tietokannat ovat arvokas väline yhteisön tietopalvelumarkkinoita kehitettäessä; tämä väline on hyödyllinen myös monella muulla alalla,

(10) kaupan ja teollisuuden eri aloilla vuosittain syntyvien ja käsiteltävien tietomäärien voimakas kasvu yhteisön alueella, kuten muuallakin maailmassa, edellyttää investointeja kehittyneisiin tietojenkäsittelyjärjestelmiin kaikissa jäsenvaltioissa,

– –

(12) tietojen käsittelyn ja muistissa säilyttämisen uusiin järjestelmiin ei investoida yhteisössä toivotulla tavalla niin kauan kuin siltä puuttuu vakaa ja yhdenmukainen oikeudellinen järjestelmä tietokantojen valmistajien oikeuksien suojaamiseksi,

– –

(15) tietokannan mahdollista tekijänoikeudellista suojaa määritettäessä sovellettavien kriteereiden on rajoituttava ainoastaan siihen, että tietokannan sisällön valinta tai järjestäminen on tekijänsä henkinen luomus; suoja koskee tietokannan rakennetta,

(16) mitään muuta perustetta kuin omaperäisyyden käsitettä siinä merkityksessä, että teos on tekijänsä henkinen luomus, ei saa soveltaa arvioitaessa, onko tietokannalle annettava tekijänoikeudellista suojaa, ja etenkään ei saa arvioida tietokannan laatua tai esteettistä arvoa koskevia seikkoja,

– –

(18) tämä direktiivi ei rajoita tekijöiden vapautta päättää, antavatko he – ja millä tavalla – luvan liittää teoksensa tietokannan osaksi, eikä etenkään sitä, antavatko he luvansaajalle yksinoikeuden; – –

– –

(26) tekijänoikeudellista suojaa saavat teokset sekä lähioikeuksien suojaamat, tietokantoihin liitetyt suoritukset ovat edelleenkin vastaavien yksinoikeuksien suojaamia, eikä niitä voida liittää tietokantaan tai kopioida sieltä ilman oikeudenhaltijan tai hänen oikeudensaajiensa lupaa,

(27) tietokantaan liitettyjen teosten tekijänoikeudelliseen suojaan sekä tietokantaan liitettyjä suorituksia koskeviin lähioikeuksiin ei vaikuta millään tavalla se, että on olemassa erillinen oikeus näiden teosten ja suoritusten valintaan tai järjestelyyn tietokannassa,

– –

(39) tämän direktiivin tarkoitus on, tietokannan sisällön valinnan tai järjestämisen omaperäisyyden perusteella annettavan tekijänoikeudellisen suojan takaamisen lisäksi, suojata tietokannan valmistajia tietokannan sisällön laatimisen ja kokoamisen yhteydessä tehtyjen taloudellisten ja ammatillisten investointien tulosten väärinkäyttämiseltä suojaamalla koko tietokanta tai sen olennaiset osat käyttäjän tai kilpailijan tiettyjä toimia vastaan,

– –

(60) tietyt jäsenvaltiot antavat tällä hetkellä tekijänoikeudellista suojaa sellaisille tietokannoille, jotka eivät vastaa tässä direktiivissä tarkoitettuja tekijänoikeudellisen suojan saamiselle asetettuja arviointiperusteita; vaikka kyseisille tietokannoille voidaan antaa suojaa tässä direktiivissä tarkoitetun sisällön luvattoman kopioinnin ja/tai uudelleen käyttämisen estävän oikeuden perusteella, viimeksi mainitun oikeuden perusteella annettu suoja-aika on huomattavasti lyhyempi kuin se, mikä niillä on tällä hetkellä voimassa olevien kansallisten järjestelmien perusteella; tietokannan tekijänoikeudellisen suojan myöntämiseen sovellettavien arviointiperusteiden yhdenmukaistaminen ei saa vaikuttaa niin, että kyseisten oikeudenhaltijoiden nyt voimassa oleva suoja-aika lyhenisi; tätä varten on aiheellista säätää poikkeus; tämän poikkeuksen vaikutusten on rajoituttava kyseisten jäsenvaltioiden alueille.”

6 Direktiivin 96/9 1 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä ’tietokannalla’ tarkoitetaan teosten, tietojen tai muiden itsenäisten aineistojen kokoelmaa, jotka on järjestetty järjestelmällisellä tai menetelmällisellä tavalla ja johon elektronisesti tai muulla tavoin on mahdollistettu yksilöllinen pääsy.”

7 Direktiivin 96/9 II luvussa, jonka otsikko on ”Tekijänoikeus”, olevassa 3 artiklassa, jossa vahvistetaan ”suojan kohde”, säädetään seuraavaa:

”1. Tämän direktiivin säännösten mukaisesti tietokannat, jotka aineiston valinnan tai järjestämisen perusteella muodostavat tekijän omaperäisen henkisen luomuksen, saavat sellaisenaan tekijänoikeussuojaa. Muita perusteita ei saa soveltaa määritettäessä, voidaanko ne suojata.

2. Tällä direktiivillä säädetty tietokantojen tekijänoikeudellinen suoja ei ulotu tietokantojen sisältöihin eikä rajoita mainittuihin sisältöihin kohdistuvia muita oikeuksia.”

8 Direktiivin 96/9 III luvussa, jonka otsikko on ”Sui generis -oikeus”, olevan 7 artiklan, joka koskee ”suojan kohdetta”, 1 ja 4 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on säädettävä tietokannan valmistajalle oikeus kieltää sellaisen tietokannan, jonka sisällön kerääminen, varmistaminen tai esittäminen merkitsee määrällisesti ja/tai laadullisesti huomattavaa investointia, koko sisällön tai laadullisesti ja/tai määrällisesti arvioituna olennaisen osan kopiointi ja/tai uudelleenkäyttö.

– –

4. Tämän artiklan 1 kohdassa säädettyä oikeutta sovelletaan riippumatta siitä, että tekijänoikeus tai muut oikeudet mahdollisesti suojaavat tietokantaa. – –”

9 Direktiivin 96/9 IV luvussa, jonka otsikko on ”Yhteiset säännökset”, olevassa 14 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tässä direktiivissä säädettyä suojaa sovelletaan tekijänoikeuden osalta myös ennen 16 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua päivää luotuihin tietokantoihin, jotka mainittuna päivänä täyttävät tässä direktiivissä asetetut vaatimukset tekijänoikeudellisen suojan saamiseksi tietokannoille.

2. Edellä 1 kohdassa säädetystä poiketen tämä direktiivi ei lyhennä jossakin jäsenvaltiossa tämän direktiivin julkaisupäivänä tekijänoikeuden perusteella suojatun tietokannan, joka ei täytä 3 artiklan 1 kohdan mukaisia tekijänoikeudellisen suojan saamisen edellytyksiä, jäljellä olevaa tekijänoikeudellista suoja-aikaa kyseisessä jäsenvaltiossa.

– –”

10 Direktiivi 96/9 julkaistiin Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä 27.3.1996.

11 Mainittu direktiivi pantiin Yhdistyneessä kuningaskunnassa täytäntöön tietokantoihin liittyvistä tekijänoikeudesta ja muista oikeuksista vuonna 1997 annetulla asetuksella (Copyright and Rights in Databases Regulations 1997; S.I. 1997, nro 3032), joka tuli voimaan 1.1.1998. Kyseisen asetuksen käsiteltävän asian kannalta merkityksellisten säännösten sanamuoto on sama kuin direktiivin 96/9 merkityksellisten säännösten sanamuoto.

Pääasian taustalla olevat tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymykset

Ottelujärjestysten laatiminen Englannin ja Skotlannin jalkapallosarjojen otteluista

12 Ennakkoratkaisupyynnön mukaan jalkapallosarjojen vuosittaisten ottelujärjestysten laatiminen perustuu Englannissa ja Skotlannissa pääpiirteittäin samankaltaisiin sääntöihin ja menettelyyn.

13 Ottelujärjestyksiä laadittaessa on otettava huomioon tietty määrä sääntöjä, joita kutsutaan ”kultaisiksi säännöiksi” ja joista tärkeimmät ovat seuraavat:

— mikään seura ei saa pelata kolmea perättäistä koti- tai vierasottelua

— missään perättäisessä viidessä ottelussa millään seuralla ei saa olla neljää kotiottelua eikä neljää vierasottelua

— mikäli mahdollista, kunkin seuran olisi tullut pelata sama määrä koti- ja vierasotteluita koko ajan kauden aikana, ja

— kaikilla seuroilla pitäisi olla mahdollisimman lähelle sama määrä koti- ja vierasotteluita viikolla pelattavien ottelujen osalta.

14 Pääasiassa kyseessä olevien kaltaisen ottelujärjestyksen laatimismenettely jakautuu eri vaiheisiin. Ensimmäisessä vaiheessa, joka alkaa edellisen kauden kuluessa, asianomaisten ammattijalkapalloliigojen työntekijät laativat ohjelman ylimmän sarjatason otteluista ja luonnostelevat järjestyksen muiden sarjatasojen otteluille. Siinä vahvistetaan tiettyjen perusparametrien (kauden alun ja lopun päivämäärät, pelattavien otteluiden määrä, muille kansallisille, eurooppalaisille tai kansainvälisille kilpailuille varatut päivämäärät) mukaisesti luettelo mahdollisista ottelupäivistä.

15 Toisessa vaiheessa asianomaisille seuroille lähetetään ottelujärjestyksen vahvistamista edeltävät kyselylomakkeet ja arvioidaan näihin kyselylomakkeisiin annettuja vastauksia ja erityisesti ”erityisiä päivämäärätoiveita” (seuran toive pelata tietylle päivälle suunniteltu ottelunsa toista seuraa vastaan koti- tai vierasjoukkueena), ”yleisiä päivämäärätoiveita” (seuran toive pelata tällainen ottelu tiettynä viikonpäivänä tietystä ajankohdasta alkaen (esim. lauantaina kello 13.30 alkaen)) ja ”otteluparitoiveita” (kahden tai useamman seuran toive olla pelaamatta samana päivänä kotijoukkueena). Kunakin kautena esitetään noin 200 toivetta.

16 Kolmas vaihe, josta Englannin jalkapallosarjoissa vastaa Glenn Thompson Atos Origin IT Services UK Ltd -nimisestä yhtiöstä, koostuu kahdesta tehtävästä eli ”järjestämisestä” (sequencing) ja ”otteluparien muodostamisesta” (pairing).

17 Järjestämisellä pyritään löytämään täydellinen järjestys kunkin seuran koti- ja vierasotteluille ottamalla huomioon kultaiset säännöt, tietyt organisatoriset rajoitteet ja mahdollisimman hyvin seurojen esittämät toiveet. Tämän jälkeen Thompson laatii otteluparitaulukon joukkueiden esittämien toiveiden perusteella. Hän sisällyttää vähin erin joukkueiden nimet kyseiseen taulukkoon ja yrittää ratkaista mahdollisimman useat ongelmatilanteet, kunnes aikaan saadaan tyydyttävä ottelujärjestyksen luonnos. Hän käyttää tähän tarkoitukseen tietokoneohjelmaa, johon hän siirtää järjestämissuunnitelmassa ja otteluparitaulukossa olevat tiedot ottelujärjestyksen luettavan version aikaan saamiseksi.

18 Viimeisessä vaiheessa, joka perustuu Thompsonin ja asianomaisten ammattijalkapalloliigojen työntekijöiden yhteistyöhön, tarkastetaan ottelujärjestyksen sisältö. Tarkastus tehdään käsin tietokoneohjelmistoa apuna käyttäen jäljelle jääneiden ongelmien ratkaisemiseksi. Tämän jälkeen järjestetään kaksi kokousta – ottelujärjestystyöryhmän kokous ja kokous poliisin edustajien kanssa –, joilla pyritään viimeistelemään ottelujärjestyksen sisältö. Kaudella 2008/2009 tässä viimeisessä vaiheessa tehtiin 56 muutosta.

19 Ensimmäisen oikeusasteen tuomarin esittämien ja ennakkoratkaisupyynnössä toistettujen tosiseikkoja koskevien toteamusten mukaan pääasiassa kyseessä oleva jalkapallon ottelujärjestysten laatimismenettely ei ole täysin mekaaninen tai deterministinen vaan edellyttää sitä vastoin hyvin huomattavaa työtä ja taitoa asiaan liittyvien moninaisten vaatimusten täyttämiseksi noudattamalla samalla parhaalla mahdollisella tavalla sovellettavia sääntöjä. Tähän tarkoitukseen tarvittava työ ei ole pelkästään jäykkien kriteerien soveltamista, ja se eroaa esimerkiksi puhelinluettelon laatimisesta siinä

mielessä, että se edellyttää joka vaiheessa harkintaa ja taitoa varsinkin silloin, kun tietojenkäsittelyohjelmalla ei löydetä mitään ratkaisua olemassa olevien rajoitteiden kannalta. Thompsonin mukaan tietokoneen osittainen käyttäminen ei millään tavalla poista harkinnan tarvetta eikä tiettyä harkintavaltaa.

Pääasian tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymykset

20 Football Dataco ym. väittävät, että niillä on Englannin ja Skotlannin jalkapallosarjojen ottelujärjestyksiin direktiivin 96/9 7 artiklaan perustuva sui generis -oikeus, kyseisen direktiivin 3 artiklaan perustuva tekijänoikeus ja Ison-Britannian immateriaalioikeuslainsäädäntöön perustuva tekijänoikeus.

21 Yahoo ym. ovat sitä mieltä, ettei kyseisillä oikeuksilla ole lainsäädännöllistä perustaa, ja väittävät, että niillä on oikeus käyttää toiminnassaan kyseisiä ottelujärjestyksiä tarvitsematta suorittaa taloudellista vastiketta.

22 Ensimmäisen oikeusasteen tuomari katsoi, että mainituille ottelujärjestyksille voidaan antaa direktiivin 96/9 3 artiklaan perustuvaa tekijänoikeussuojaa sillä perusteella, että niiden valmisteleminen edellyttää olennaista luovan työn määrää. Hän katsoi sitä vastoin, ettei Yahoo ym:illa ole niiden vetoamia kahta muuta oikeutta.

23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pysytti ensimmäisessä oikeusasteessa annetun tuomion siltä osin kuin on kyse pääasiassa kyseessä olevien ottelujärjestysten mahdollisuudesta saada sui generis -oikeuden antamaa suojaa direktiivin 96/9 7 artiklan nojalla. Se pohtii sitä vastoin, voivatko ne saada kyseisen direktiivin 3 artiklan nojalla tekijänoikeussuojaa. Sillä on myös epäilyksiä siitä, voivatko ottelujärjestykset saada tekijänoikeussuojaa kyseistä direktiiviä aikaisemman Ison-Britannian lainsäädännön perusteella mainitussa 3 artiklassa vahvistetuista edellytyksistä poikkeavin edellytyksin.

24 Tässä tilanteessa Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Mitä tarkoitetaan – – direktiivin 96/9 – – 3 artiklan 1 kohdassa ilmaisulla ’tietokannat, jotka aineiston valinnan tai järjestämisen perusteella muodostavat tekijän omaperäisen henkisen luomuksen’, ja erityisesti

a) pitäisikö tietojen luomisen edellyttämä henkinen ponnistus ja taito sulkea pois

b) sisältääkö ’valinta tai järjestäminen’ sen, että tehdään merkittävä lisäys suhteessa aiemmin olemassa olleisiin tietoihin (kuten määrätään jalkapallo-ottelun päivämäärä)

c) edellyttääkö ’tekijän omaperäinen henkinen luomus’ tekijältä enemmän kuin merkittävää työtä ja taitoa, ja jos, niin mitä?

2) Suljetaanko direktiivillä pois muut kuin direktiivissä [96/9] säädetyt kansalliset tekijänoikeuden kaltaiset oikeudet tietokantoihin?”

Ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa ensimmäisellä kysymyksellään unionin tuomioistuimen tulkitsevan direktiivin 96/9 3 artiklan 1 kohtaa. Se tiedustelee erityisesti,

— pitäisikö tietojen luomisen edellyttämä henkinen ponnistus ja taito sulkea pois kyseistä säännöstä sovellettaessa

— sisältääkö mainitussa säännöksessä tarkoitettu aineiston ”valinta tai järjestäminen” sen, että tehdään merkittävä lisäys suhteessa aiemmin olemassa olleisiin tietoihin, ja

— edellyttääkö samassa säännöksessä tarkoitettu käsite ”tekijän omaperäinen henkinen luomus” tekijältä enemmän kuin merkittävää työtä ja taitoa ja mahdollisesti, mikä on tämä lisävaatimus.

26 Aluksi on yhtäältä huomautettava, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan jalkapallosarjan ottelujärjestys on direktiivin 96/9 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu tietokanta. Sen mukaan jalkapallo-ottelun päivämäärän, kellonajan sekä koti- ja vierasjoukkueiden nimien yhdistelmällä on oma itsenäinen informaatioarvonsa, minkä johdosta se on mainitussa 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu ”itsenäinen aineisto”, ja jalkapallosarjan eri ottelukierrosten otteluiden päivämäärien, kellonaikojen ja koti- ja vierasjoukkueiden nimien järjestäminen ottelujärjestykseksi täyttää kyseisessä 1 artiklan 2 kohdassa vahvistetun järjestelmällistä tai menetelmällistä järjestämistä koskevan edellytyksen ja edellytyksen, jonka mukaan tähän tietokantaan sisältyviin tietoihin on oltava mahdollista päästä yksilöllisesti (ks. asia C-444/02, Fixtures Marketing, tuomio 9.11.2004, Kok., s. I-10549, 33–36 kohta).

27 Toisaalta direktiivin 96/9 3 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan ilmaisujen vertailusta sekä kyseisen direktiivin muista säännöksistä tai sen johdanto-osan perustelukappaleista ja erityisesti sen 7 artiklan 4 kohdasta ja johdanto-osan 39 perustelukappaleesta ilmenee, että tekijänoikeus ja sui generis -oikeus ovat kummatkin itsenäisiä oikeuksia, joiden kohde ja soveltamisedellytykset ovat erilaiset.

28 Näin ollen se, ettei direktiivin 96/9 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu tietokanta täytä mainitun direktiivin 7 artiklassa säädetyn sui generis -oikeuden antaman suojan saamisen edellytyksiä, kuten jalkapallon ottelujärjestyksistä on todettu oikeuskäytännössä (asia C-46/02, Fixtures Marketing, tuomio 9.11.2004, Kok., s. I-10365, 43–47 kohta; asia C-338/02, Fixtures Marketing, tuomio 9.11.2004, Kok., s. I-10497, 32–36 kohta ja em. asia C-444/02, Fixtures Marketing, tuomion 48–52 kohta), ei automaattisesti merkitse sitä, ettei sama tietokanta voi myöskään saada tekijänoikeussuojaa kyseisen direktiivin 3 artiklan nojalla.

29 Kyseisen 3 artiklan 1 kohdan mukaan direktiivin 96/9 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu tietokanta saa tekijänoikeussuojaa, jos tietokanta muodostaa aineiston valinnan tai järjestämisen perusteella tekijän omaperäisen henkisen luomuksen.

30 Ensinnäkin direktiivin 96/9 3 artiklan 2 kohdasta ja johdanto-osan 15 perustelukappaleesta yhdessä ilmenee, että direktiivissä säädetyn tekijänoikeussuojan kohteena on tietokannan ”rakenne” eikä sen ”sisältö” eikä näin ollen tietokantaan sisältyvät aineistot.

31 Kuten teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehdyn sopimuksen 10 artiklan 2 kohdasta ja WIPO:n tekijänoikeussopimuksen 5 artiklasta ilmenee, tietojen kokoelmaa, joka aineiston valinnan tai järjestämisen perusteella muodostaa henkisen luomuksen, suojataan sellaisenaan tekijänoikeudella. Kyseinen suoja ei sitä vastoin ulotu itse tietoihin, eikä se vaikuta millään tavalla näihin tietoihin kohdistuviin tekijänoikeuksiin.

32 Tässä yhteydessä direktiivin 96/9 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuilla käsitteillä ”valinta” ja ”järjestäminen” tarkoitetaan sellaista tietojen valintaa ja järjestelyä, joilla tietokannan tekijä luo tietokannalle sen rakenteen. Nämä käsitteet eivät sitä vastoin kata kyseiseen tietokantaan sisältyvien tietojen luomista.

33 Kuten Yahoo ym., Italian, Portugalin ja Suomen hallitukset sekä Euroopan komissio ovat todenneet, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämän ensimmäisen kysymyksen a kohdassa tarkoitettuja seikkoja, jotka liittyvät tietojen luomisen edellyttämään henkiseen ponnistukseen ja taitoon, ei siis voida ottaa huomioon arvioitaessa sitä, voiko kyseiset tiedot sisältävä tietokanta saada direktiivissä 96/9 säädettyä tekijänoikeussuojaa.

34 Mainitun direktiivin tavoite vahvistaa kyseisen arvioinnin. Kuten direktiivin johdanto-osan 9, 10 ja 12 perustelukappaleesta ilmenee, tavoitteena on edistää tietojen säilyttämiseen ja käsittelyyn käytettävien järjestelmien käyttöönottoa, jotta voidaan myötävaikuttaa tietopalvelumarkkinoiden kehitykseen tilanteessa, jolle on tyypillistä eri toimialoilla vuosittain syntyvien ja käsiteltävien tietomäärien voimakas kasvu (ks. em. asia C-46/02, Fixtures Marketing, tuomion 33 kohta; asia C-203/02, The British Horseracing Board ym., tuomio 9.11.2004, Kok., s. I-10415, 30 kohta; em. asia C-338/02, Fixtures Marketing, tuomion 23 kohta ja em. asia C-444/02, Fixtures Marketing, tuomion 39 kohta), eikä suojata sellaisten aineistojen luomista, jotka saatetaan koota tietokantaan.

35 Pääasiassa on huomautettava, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kuvailemilla etenkin henkisillä voimavaroilla, joihin viitataan tämän tuomion 14–18 kohdassa, pyritään määrittämään jalkapallosarjojen organisoinnin osana jalkapallosarjojen kunkin ottelun päivämäärä, kellonaika ja joukkueiden nimet kaikkien sääntöjen, parametrien ja organisaatioon liittyvien rajoitteiden sekä asianomaisten seurojen erityistoiveiden mukaisesti (ks. em. asia C-46/02, Fixtures Marketing, tuomion 41 kohta; em. asia C-338/02, Fixtures Marketing, tuomion 31 kohta ja em. asia C-444/02, Fixtures Marketing, tuomion 47 kohta).

36 Kuten Yahoo ym. ja Portugalin hallitus ovat korostaneet, kyseiset voimavarat kohdistuvat kyseiseen tietokantaan sisältyvien tietojen itsensä luomiseen, kuten tämän tuomion 26 kohdassa on huomautettu (ks. em. asia C-46/02, Fixtures Marketing, tuomion 42 kohta; em. asia C-338/02, Fixtures Marketing, tuomion 31 kohta ja em. asia C-444/02, Fixtures Marketing, tuomion 47 kohta). Niillä ei siis ole tämän tuomion 32 kohdassa esitetyn perusteella missään tapauksessa merkitystä arvioitaessa sitä, voivatko pääasiassa kyseessä olevat jalkapallon ottelujärjestykset saada direktiivissä 96/9 säädettyä tekijänoikeussuojaa.

37 Kuten toiseksi direktiivin 96/9 johdanto-osan 16 perustelukappaleesta ilmenee, tekijänsä henkisen luomuksen käsite viittaa omaperäisyyden kriteeriin (ks. vastaavasti asia C-5/08, Infopaq International, tuomio 16.7.2009, Kok., s. I-6569, 35, 37 ja 38 kohta; asia C-393/09, Bezpečnostní softwarová asociace, tuomio 22.12.2010, Kok., s. I-13971, 45 kohta; yhdistetyt asiat C-403/08 ja C-429/08, Football Association Premier League ym., tuomio 4.10.2011, Kok., s. I-9083, 97 kohta ja asia C-145/10, Painer, tuomio 1.12.2011, Kok., s. I-12533, 87 kohta).

38 Tietokannan valmistamisen osalta kyseinen omaperäisyyskriteeri täyttyy, kun tietokannan tekijä ilmaisee tietokantaan sisällytettävien tietojen valitsemisen tai järjestämisen kautta luovuuttaan omaperäisellä tavalla tekemällä vapaita ja luovia ratkaisuja (ks. analogisesti em. asia Infopaq International, tuomion 45 kohta; em. asia Bezpečnostní softwarová asociace, tuomion 50 kohta ja em. asia Painer, tuomion 89 kohta) ja lyö siis siihen ”oman persoonallisen leimansa” (em. asia Painer, tuomion 92 kohta).

39 Mainittu kriteeri ei sitä vastoin täyty, kun tietokannan valmistamisen sanelevat sellaiset tekniset seikat, säännöt tai rajoitteet, jotka eivät jätä tilaa luomisen vapaudelle (ks. analogisesti em. asia Bezpečnostní softwarová asociace, tuomion 48 ja 49 kohta ja em. yhdistetyt asiat Football Association Premier League ym., tuomion 98 kohta).

40 Kuten direktiivin 96/9 3 artiklan 1 kohdasta ja johdanto-osan 16 perustelukappaleesta ilmenee, mitään muuta kuin omaperäisyyden kriteeriä ei siis voida soveltaa arvioitaessa sitä, voiko tietokanta saada kyseisessä direktiivissä säädettyä tekijänoikeussuojaa.

41 Tästä seuraa yhtäältä, että jos tietojen – eli pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa asiassa asianomaisen sarjan eri otteluiden päivämäärää, kellonaikaa ja joukkueiden nimiä koskevien tietojen (ks. tämän tuomion 26 kohta) – valitseminen tai järjestäminen ilmaisee tietokannan luojan luovuutta omaperäisellä tavalla, arvioitaessa sitä, voiko tietokanta saada direktiivissä 96/9 säädettyä tekijänoikeussuojaa, on merkityksetöntä, sisältääkö kyseinen valinta tai järjestäminen sen, että suhteessa näihin tietoihin tehdään ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämän ensimmäisen kysymyksen b kohdassa tarkoitetun kaltainen ”merkittävä lisäys”.

42 Toisaalta se, että tietokannan valmistaminen on vaatinut siihen sisältyvien tietojen luomisesta riippumatta tekijältä saman kysymyksen c kohdassa tarkoitetun kaltaista merkittävää työtä ja taitoa, ei sellaisenaan voi oikeuttaa sitä, että tietokanta saa direktiivissä 96/9 säädettyä tekijänoikeussuojaa, jos kyseinen työ ja taito eivät ilmaise mitään omaperäisyyttä mainittujen tietojen valinnassa tai järjestämisessä.

43 Käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on selvitettävä edellä esitettyjen arviointiperusteiden nojalla, ovatko pääasiassa kyseessä olevat jalkapallon ottelujärjestykset tietokantoja, jotka täyttävät direktiivin 96/9 3 artiklan 1 kohdassa asetetut edellytykset tekijänoikeussuojan saamiselle.

44 Tässä yhteydessä ottelujärjestysten laatimista koskevat yksityiskohdat, sellaisina kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on ne esittänyt, eivät voi riittää siihen, että kyseistä tietokantaa voitaisiin suojata direktiivin 96/9 3 artiklan 1 kohdassa säädetyllä tekijänoikeudella, jollei niitä täydennetä seikoilla, jotka ilmaisevat omaperäisyyttä ottelujärjestyksiin otettujen tietojen valinnassa tai järjestämisessä.

45 Edellä esitettyjen seikkojen perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 96/9 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että kyseisessä direktiivissä säädetty tekijänoikeus suojaa mainitun direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tietokantaa, jos siihen sisältyvien tietojen valinta tai järjestäminen ilmaisee omaperäisellä tavalla tietokannan tekijän luomisen vapautta, mikä kansallisen tuomioistuimen on tarkastettava.

46 Tämän perusteella

— mainittujen tietojen luomisen edellyttämällä henkisellä ponnistuksella ja taidolla ei ole merkitystä selvitettäessä sitä, voiko mainittu tietokanta saada tekijänoikeussuojaa

— tässä tarkoituksessa on merkityksetöntä, sisältääkö kyseisten tietojen valinta tai järjestäminen sen, että suhteessa niihin tehdään merkittävä lisäys, ja

— tietokannan valmistamisen edellyttämä merkittävä työ ja taito eivät sellaisinaan voi oikeuttaa tällaista suojaa, jos ne eivät ilmaise mitään omaperäisyyttä tietokannan sisältämien tietojen valinnassa ja järjestämisessä.

Toinen ennakkoratkaisukysymys

47 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään, onko direktiiviä 96/9 tulkittava siten, että se on esteenä sellaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kyseisen direktiivin 1 artiklan 2 kohtaan sisältyvän määritelmän mukaiset tietokannat saavat tekijänoikeussuojaa saman direktiivin 3 artiklan 1 kohdasta säädetyistä edellytyksistä poikkeavin edellytyksin.

48 Tästä on korostettava, että direktiivillä 96/9 pyritään sen johdanto-osan ensimmäisen, toisen, kolmannen ja neljännen perustelukappaleen mukaan poistamaan erot, jotka olivat olemassa kansallisissa lainsäädännöissä tietokantojen oikeudellisessa suojassa ja etenkin tekijänoikeussuojan soveltamisalassa ja edellytyksissä ja jotka rajoittivat sisämarkkinoiden toimintaa, tavaroiden ja palvelujen vapaata liikkumista Euroopan unionissa ja tietopalvelumarkkinoiden kehittämistä unionissa.

49 Kuten direktiivin 96/9 johdanto-osan 60 perustelukappaleesta ilmenee, tässä yhteydessä kyseisen direktiivin 3 artiklalla toteutetaan ”tietokannan tekijänoikeudellisen suojan myöntämiseen sovellettavien arviointiperusteiden yhdenmukaistaminen”.

50 Direktiivin 96/9 14 artiklan 2 kohdalla pidetään tosin sellaisten tietokantojen osalta, joita suojattiin 27.3.1996 kansallisella tekijänoikeusjärjestelmällä muiden kuin kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädettyjen suojan saamisen edellytysten nojalla, voimassa tällaisella järjestelmällä myönnetty suojan kesto asianomaisessa jäsenvaltiossa. Mainittu 3 artiklan 1 kohta on kuitenkin esteenä sille, että kansallisessa lainsäädännössä myönnetään saman direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa olevan määritelmän mukaisille tietokannoille tekijänoikeussuojaa mainitussa 3 artiklan 1 kohdassa säädetystä omaperäisyyden edellytyksestä poikkeavin edellytyksin, jollei kyseisestä siirtymäsäännöksestä ja vain siitä muuta johdu.

51 Football Dataco ym:iden esiin tuomissa direktiivin 96/6 johdanto-osan 18, 26 ja 27 perustelukappaleessa korostetaan teosten tekijöiden vapautta päättää, antavatko he luvan liittää teoksensa tietokannan osaksi, eikä suojatun teoksen liittämisellä mahdollisesti suojatun tietokannan osaksi ole vaikutusta näin liitettyä teosta suojaaviin oikeuksiin. Niistä ei sitä vastoin saada mitään tukea tämän tuomion edellisessä kohdassa esitetyn tulkinnan kanssa vastakkaiselle tulkinnalle.

52 Edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiiviä 96/9 on tulkittava siten, että se on esteenä sellaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kyseisen direktiivin 1 artiklan 2 kohdan määritelmän mukaiset tietokannat saavat tekijänoikeussuojaa saman direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetyistä edellytyksistä poikkeavin edellytyksin, jollei kyseisen direktiivin 14 artiklan 2 kohdassa olevasta siirtymäsäännöksestä muuta johdu.

Oikeudenkäyntikulut

53 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Tietokantojen oikeudellisesta suojasta 11.3.1996 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 96/9/EY 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että kyseisessä direktiivissä säädetty tekijänoikeus suojaa mainitun direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tietokantaa, jos siihen sisältyvien tietojen valinta tai järjestäminen ilmaisee omaperäisellä tavalla tietokannan tekijän luomisen vapautta, mikä kansallisen tuomioistuimen on tarkastettava.**

   Tämän perusteella

   — **mainittujen tietojen luomisen edellyttämällä henkisellä ponnistuksella ja taidolla ei ole merkitystä selvitettäessä sitä, voiko mainittu tietokanta saada tekijänoikeussuojaa,**

   — **tässä tarkoituksessa on merkityksetöntä, sisältääkö kyseisten tietojen valinta tai järjestäminen sen, että suhteessa niihin tehdään merkittävä lisäys, ja**

   — **tietokannan valmistamisen edellyttämä merkittävä työ ja taito eivät sellaisinaan voi oikeuttaa tällaista suojaa, jos ne eivät ilmaise mitään omaperäisyyttä tietokannan sisältämien tietojen valinnassa ja järjestämisessä.**

2) **Direktiiviä 96/9 on tulkittava siten, että se on esteenä sellaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kyseisen direktiivin 1 artiklan 2 kohdan määritelmän mukaiset tietokannat saavat tekijänoikeussuojaa saman direktiivin 3 artiklan 1 kohdasta säädetyistä edellytyksistä poikkeavin edellytyksin, jollei kyseisen direktiivin 14 artiklan 2 kohdassa olevasta siirtymäsäännöksestä muuta johdu.**

Allekirjoitukset